

ЗБИТКОВІСТЬ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ НЕ ВИПРАВДАНА РЕГУЛЬОВАНИМИ ТАРИФАМИ, А ДІЯЛЬНІСТЬ МОЖЕ СПОТВОРЮВАТИ КОНКУРЕНЦІЮ - ДОСЛІДЖЕННЯ

Причиною збитковості комунальних підприємств (КП) іноді називають негнучке регулювання тарифів на їхні послуги. Але дослідження Центру економічної стратегії (ЦЕС) показало, що у нерегульованих сферах КП також не здатні ефективно виконувати свою роботу, а їх діяльність може шкодити конкуренції.

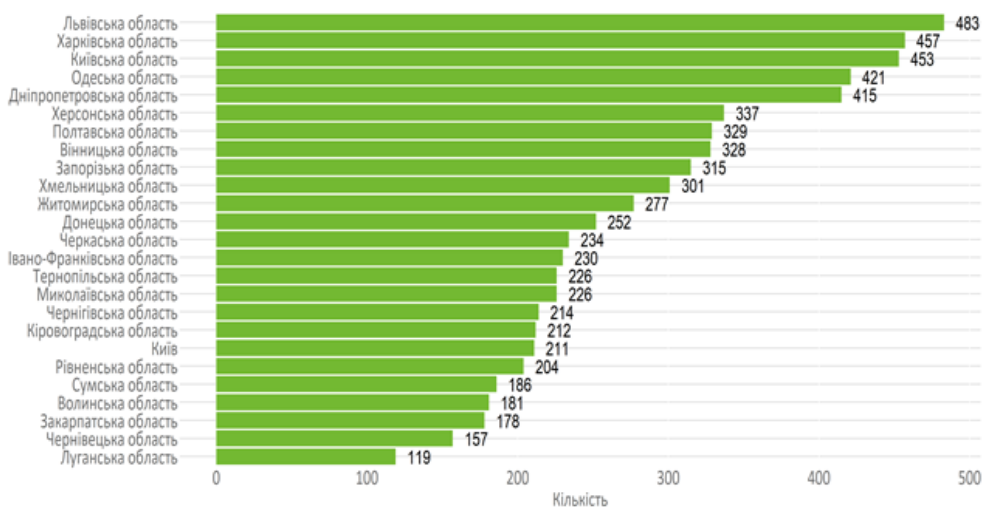
Згідно з аналізом ЦЕС, середня рентабельність КП, тарифи на роботу яких регулюються, склала -0,09, порівняно з 0,02 для всіх комунальних підприємств. Таким чином, більші збитки підприємств в регульованих галузях пояснюються насамперед великим розміром таких підприємств.

Незважаючи на свою неефективність та збитковість, комунальні підприємства є найбільшою групою отримувачів державної допомоги. У 2019 році місцева влада повідомила в АМКУ про підтримку КП сумарно на 141,5 млрд грн. А за даними YouControl, у 2018 році сукупний збиток комунальних підприємств склав 9,8 млрд грн.

В Польщі і Румунії досить поширеною є ситуація, коли кілька населених пунктів створюють єдине підприємство, що надає відповідні комунальні послуги. В Україні ж в багатьох областях створено майже півсотні КП, частина з яких конкурують з бізнесом та згідно з рішеннями АМКУ шкодять конкуренції.

Потреба в існуванні комунальних аптек, муніципальних охорон, комунальних підприємств з вивезення відходів, комунальних медіа — сумнівна, а прийняття рішення по фінансовим та управлінським питанням часто мають конфлікт інтересів разом з корупційними ризиками.

Кількість комунальних підприємств за областями

Джерело: YouControl, розрахунки ЦЕС

Примітка. Вибірка обмежена компаніями, по яких було можливо знайти фінансову звітність у відкритих джерелах

Дані 2018 року без урахування тимчасово невідконтрольних територій Донецької і Луганської областей та тимчасово окупованого Криму

З метою зменшення корупційних ризиків та впливу КП на конкуренцію, Центр економічної стратегії рекомендує місцевим громадам зменшувати кількість КП та їх роль у наданні послуг населенню. Задля цього для кожного КП має бути розроблено політику власності за аналогією з державними підприємствами - відповідь на питання “Навіщо громада володіє комунальним підприємством?”.

Як наслідок, комунальними мають залишатися природні монополії, соціокультурні та життєво необхідні громаді заклади. В інших сферах місцева влада має сприяти розвитку конкуренції на місцевому рівні. Це можна зробити, залучаючи приватний бізнес до виконання функцій КП шляхом проведення публічних закупівель, конкурсів, концесій тощо:

- Так, послуги з охорони комунального майна можуть закуповуватись через процедуру відкритих конкурентних закупівель в ліцензованих охоронних фірмах некомунальної форми власності. Комунальні підприємства не мають дублювати функції Національної поліції.
- Так само і потреба у висвітленні діяльності місцевої влади не є достатнім обґрунтуванням для діяльності комунальних засобів масової інформації. Місцеві ради і адміністрації можуть доносити інформацію шляхом розміщення повідомлень в приватних ЗМІ та на каналах суспільного мовника.
- Місцеві органи влади мають забезпечувати конкурсний відбір компаній з вивезення та збору сміття і встановлювати справедливі тарифи на цю послугу для підприємств усіх форм власності.
- Аналогічно, всі аптечні мережі повинні мати рівні умови оренди приміщень в лікарнях та можливість брати участь в місцевих програмах компенсації цін на ліки. Комунальні аптеки мають працювати за єдиними для всіх правилами.

Для кращого громадського моніторингу використання коштів громад під час діяльності комунальних підприємств, ЦЕС також рекомендує акумулювати дані про КП на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних чи Порталі державних підприємств України. Дані повинні включати фінансову звітність, список операцій з кодом контрагента, призначенням платежу та сумою, а також інформацію про керівництво підприємства.